

Saksframlegg

<i>Saksnr</i>	<i>Utvalg</i>	<i>Møtedato</i>
	Oppvekstutvalget	25.09.2018

Saksbehandler: Finn Yngvar Benestad

Arkivsak: 2018/8509

Dato: 17.09.2018

- 1 Organisering av Olweusprogrammet i skolene
- 2 Forebygge mobbing i barnehagene

Overføring av kommunens Olweus-instruktør fra skole-enheten til Indre Fosen pedagogisk-psykologiske tjeneste

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Rollen som instruktør for Indre Fosen kommunes arbeid mot mobbing og antisosial atferd og for trygge og gode læringsmiljø (Olweusprogrammet) flyttes fra enhet skole til Indre Fosen PPT.
2. I første omgang økes Olweus-instruktørstillingen fra 10 til 20 %.
3. Stillingen finansieres ved at det overføres en ressurs tilsvarende 10 % stilling fra enhet skole til PPT. Gjennom budsjettprosessen for 2019 bes administrasjonen om å foreslå hvor man kan finne midler til å dekke utgiftene til de siste 10 %.

Oppsummering

Rådmannen foreslår å flytte instruktørstillingen for kommunens arbeid *mot* mobbing og antisosial atferd og *for* trygge og gode læringsmiljø fra enhet skole til kommunens pedagogisk-psykologiske tjeneste. På kort sikt foreslås det å utvide fra 10 til 20 % stilling og konsentrere arbeidet om de sju grunnskolene i Indre Fosen. På lenger sikt kan det bli aktuelt å utvide stillingen, for å kunne drive denne type forebyggende arbeid i barnehagene og fritidsmiljøene. Det er en tydelig sammenheng mellom psykiske lidelser og mobbing i ung alder.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

I oppvekstutvalgets møte 30. august drøftet medlemmene om rollen som Olweus-instruktør i Indre Fosen kommune skal flyttes fra enhet skole til Indre Fosen pedagogisk-psykologiske tjeneste (PPT), og om instruktørressursen skal økes opp fra 10 % til 20 %.

Utvalget drøftet også om det kan være aktuelt å øke denne ressursen ytterligere, f. eks. til en 40 % stilling som skal jobbe på systemnivå. Jo mer fokus kommunen setter på systemarbeidet, jo bedre jobb vil lærerne også være i stand til å utføre, både i undervisningen og i det sosialpedagogiske arbeidet. I så fall foreslo utvalget å omfordele

penger i oppvekstsektoren, f. eks. fra videreutdanning og over til det forebyggende arbeidet. Oppvekstutvalget mener at styrkingen av det systematiske arbeidet mot mobbing, kan ses i forbindelse med inkluderingsprosjektet.

Utvalget synes det er fornuftig å legge instruktørrollen til PPT. De vil bli mer kjent med hvor skoen trykker i skoler og etter hvert barnehager. Det skal utvikles interne ressursteam på hver skole, et støttesystem.

Til det neste møtet i Oppvekstutvalget ba utvalget om en nærmere beskrivelse av Olweus-instruktørens oppgaver, og hva rollen vil innebære hvis man legger enda flere ressurser inn i den. Man ønsket også et forslag til hvor man kan hente penger til en økt stillingsressurs.

Olweusprogrammet

Regionalt kunnskapssenter for barn og unge, RKBU Vest, presenterer Olweusprogrammet slik på Uni Research Helses hjemmeside <http://uni.no/nb/uni-helse/forskningsresultater-olweusprogrammet/>:

«Olweusprogrammet mot mobbing og antisosial atferd er et tiltaksprogram til bruk i skolen. Hovedmålet for programmet er:

- 1. å forebygge mobbing og skape et trygt og godt læringsmiljø for alle*
- 2. å redusere eksisterende mobbeproblemer*

Olweusprogrammet er ett av få programmer på verdensbasis som tilfredsstiller strenge krav til vitenskapelig dokumenterte (positive) effekter.

I USA er programmet ett av fire skolebaserte tiltaksprogram mot problematferd (og det eneste med fokus på mobbing) som oppfyller kravene for et såkalt Blueprint- eller modellprogram (Olweus og Limber 1999).

I Norge var programmet det eneste blant 25 skoleprogrammer som ble anbefalt uten reservasjoner til bruk i skolen ved en gjennomgang i 2000 (Rapport 2000).

I en såkalt meta-analyse av alle antimobbeprogrammer i verden i 2009 (Ttofi & Farrington, 2009) med evalueringer av tilstrekkelig vitenskapelig kvalitet, kom Olweus-programmet ut med best resultat og ble omtalt som "the successful Olweus program" og "programmes inspired by the work of Dan Olweus worked best".

- antall mobbeofre i Norge ville bli redusert med 15-20 000 elever på relativt kort tid om alle skoler gjennomførte programmet i overensstemmelse med intensjonene.*
- livet er blitt vesentlig tryggere og bedre for flere tusen elever.*
- det overveldende sannsynlig også er en betydelig innsparing av kostnader for samfunnet når det gjelder psykiske vansker og psykologisk/psykiatrisk behandling (Olweus, 2010) (...) Resultater fra en norsk doktoravhandling viser for eksempel at ca. 50 prosent av voksne polikliniske pasienter som søkte eller var henvist til psykiatrisk behandling, hadde blitt mobbet som barn/ungdom (Fosse, 2006). Jo mer de hadde blitt mobbet, desto sterkere psykiatriske symptom.»*

Olweus-instruktør

Vedlegg 1 viser hvordan Olweusprogrammet organiseres på skolene og i kommunene. Som det går fram av organisasjonsmodellen, skal hver kommune ha en Olweus-instruktør. I Leksvik og Rissa kommuner hadde Olweus-instruktøren disse oppgavene:

1. bistå skolene med innføring av tiltaksprogram og kvalitetssikringssystem i Olweus-programmet

2. bidra til gjennomføring av nytilsatt-kurs med innføring i Olweus-programmet
3. lede nettverk av Olweus-ressurspersoner på skolene og følge opp skolene som deltar i programmet
4. forberede og koordinere arbeidet med den årlige Olweus-undersøkelsen.
5. bearbeide og levere tilbake resultatene fra Olweus-undersøkelsen til skolens ledelse og skolemiljøutvalg
6. gi en årlig oppsummering av Olweus-undersøkelsen til oppvekstutvalget og bidra til presentasjon av undersøkelsen i den årlige tilstandsrapporten for grunnskolene
7. delta i kommunens tverrfaglige forebyggende og helsefremmende arbeid blant barn og unge

Indre Fosen kommune har sju skoler og 16 barnehager. Skaugdalen Montessoriskole har nylig begynt med programmet, og alle skolene i kommunen skal da etter hvert arbeide etter Olweusprogrammet. I Rissa kommune spleiset skolene på en 10 % stilling som Olweus-instruktør. I Leksvik-skolene hadde man tidligere en stillingsressurs til instruktøren, men denne falt bort for noen år siden, grunnet budsjettkutt i oppvekstsektoren.

Innhold i 20 % instruktørstilling

Forutsatt at PPT får en 20% stilling til Olweus-instruktør, vil man tenke at noen av oppgavene som tidligere har ligget til instruktøren, kan videreføres. I og med at antall skoler vil dobles, ser ikke PPT for seg at oppgavene kan utvides i særlig grad. Man tenker at punktene 4 og 5 i stor grad vil kunne ivaretas på den enkelte skole.

Det pågår nå også en endring i Olweusprogrammets modell, som blant annet innebærer å fjerne rollen som koordinator på skolene. I skrivende stund vet man ikke i detalj hvordan den nye modellen ser ut, men det antas at rektor vil få en større rolle i arbeidet. Følgende kan lese i et nylig publisert innlegg fra RKBU Vest:

«Skoler i Narvik kommune er de første til å få opplæring i en teammodell der flere ansatte på skolen involveres i arbeidet mot mobbing. Teammodellen er en ny modell i antimobbeprogrammet Olweusprogrammet mot mobbing.

Å involvere flere på skolen kan ses i sammenheng med at rektor har fått økt ansvar ved krenkelser i skolen, pga. ny lovgivning. Rektor leder teamet som skal jobbe mot mobbing og i tillegg bør helsesøstrene være med, og PPT/skolehelsetjenesten, samt ansatte i SFO.

Arbeidet mot mobbing blir styrket ved at flere i skolen får mer kunnskap om mobbing og hvordan de skal jobbe langsiktig og systematisk for at barna skal ha det bra på skolen og ikke bli mobbet.» (Facebook, RKBU Vest, 14.september kl. 09.02)

Olweus-instruktøren i kommunen og rektorene må sammen legge en detaljert plan for hvordan samarbeidet skal være, og hvilken rolle instruktøren skal ha. Det kan tenkes at rollen blir noe ulik inn mot skolene, avhengig av skolens størrelse, hvor de befinner seg i implementeringsprosessen, og i forhold til sertifisering.

Vi tenker også at uavhengig av Olweus-gruppen ved RKBU Vest, vil man ha behov for en fagstilling i en kommune på vår størrelse, på minimum 20%, som kan ha et overordna ansvar for antimobbearbeid. Denne fagstillingen kan være med på å kvalitetssikre kommunens arbeid mot mobbing, og i neste omgang bidra til et, forhåpentligvis, lavt antall saker til Fylkesmannen som omhandler opplæringslovens § 9A.

Per i dag er det for Indre Fosen PPT sin del mest naturlig å ha en 20 % stilling til dette arbeidet. Med denne stillingen, vil vi ha fem hele årsverk i enheten. Ved en eventuell utvidelse på lengre sikt, må vi ha inn en ny rådgiver i en tilsvarende stillingsprosent for å opprettholde dagens nivå. Slik arbeidssituasjonen er nå, kan ikke en ytterligere økning tas av rådgiverstillingene i PPT.

Eventuell utvidelse av stillingen

Skulle man etter hvert få utvidet denne stillingen til 40 %, som ble nevnt i Oppvekstutvalget, vil man kunne begynne å rette blikket mot et tilsvarende systematisk arbeid inn mot barnehagene.

RKBU Vest har også her et prosjekt på gang, som bygger på anti-mobbeprogrammet «*Sammen mot mobbing*», som er utviklet i Sveits. Det er en av verdens fremste eksperter på mobbing blant små barn, professor emerita Françoise D. Alsaker ved Universitetet i Bern, som har utviklet tiltaksprogrammet. Målsettingen med programmet er å hjelpe barnehagepersonell med å forebygge og håndtere mobbing og annen aggressiv atferd blant førskolebarn. Så langt har prosjektleder Solberg og spesialpedagog Skogstrand gitt opplæring til ansatte i to barnehager i Hordaland, med veldig gode tilbakemeldinger. Opplæringen utgjør fase 1 i testingen av programmet, som foregår innenfor rammen av et forskningsprosjekt.

Et annet nedslagsfelt er fritidsmiljøene. Får man utvidet til nærmere en halv stilling, kan man også se for seg å ha en rolle inn mot fritidsmiljøene. Man kan da arrangere temakvelder med informasjon til trenere/ledere, opplæring i Olweus-arbeid etc., for å få et helhetlig antimobbearbeid rundt kommunens barn/ungdommer. På oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet har Olweus-gruppen v/Stein Gorseth og Dan Olweus i 2006 utarbeidet en egen håndbok for ledere i frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner og fritidsklubber om mobbing i fritidsmiljøene. Denne kan leses på lenken:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/mobbing/mobbing_i_frtismiljoene.pdf

Forslag til finansiering

Hvis vi tenker tilbake til foredraget som Arne Holte hadde for politikere og fagfolk i nye Indre Fosen kommune i Bojersalen 30. mars 2017, husker vi at vi der fikk informasjon om at psykiske lidelser koster Norge 185 milliarder kroner i året.

Arne Holte er tydelig på at innsatsen må rettes mot forebygging, og at det forebyggende arbeidet må begynne med barna. Han viser til forskning, og anbefaler blant annet tiltaksprogram som Olweusprogrammet. Barnehager og skoler skal være psykisk helsefremmende organisasjoner. God og systematisk jobbing med antimobbearbeid vil være et viktig bidrag til dette.

Når forskning viser at antimobbearbeid kan forebygge psykiske lidelser, vil det være naturlig å utfordre administrasjon og politikere til å finne en tverrfaglig finansiering av stillingen som kommunens Olweus-instruktør.

Hvis skolene bidrar med en 10 % stilling (ca. 85 000 kr), er det ønskelig at helsesektoren bidrar med en tilsvarende del. Om det er mulig å bruke av prosjektmidler til psykiatri eller finne midler i andre kilder, må vi finne ut i budsjettprosessen for 2019.

Det ble nevnt i Oppvekstutvalget at kommunen bør vurdere å bruke noen av midlene som er tiltenkt videreutdanning av lærere, til å finansiere en større stilling til Olweus-instruktøren. Det vil i så fall innebære at vi reduserer antall lærere som årlig får tilbud om videreutdanning etter vikarordningen, fra seks til fire, og at flere lærere går over på stipendordningen – som ikke i samme grad belaster kommunens budsjett.

Dersom det er mulig å finne (prosjekt-)midler utenfor oppvekstsektoren, vil rådmannen foretrekke dette, framfor å redusere midler til videreutdanning. Det er mange lærere i vår kommune som må øke sin formelle kompetanse, for å ha godkjent utdanning etter 2025. Staten går inn med store midler i dette kompetanseløftet, og da er det uheldig hvis kommunen går glipp av disse midlene, fordi vi ikke kan stille med vår nokså beskjedne egenandel.